

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Комунального некомерційного підприємства «Черкаська
обласна психіатрична лікарня Черкаської обласної ради»**

06.11.2023

м. Черкаси, 2023 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 06 листопада 2023 року групою НПМ здійснено відвідування комунального некомерційного підприємства «Черкаська обласна психіатрична лікарня Черкаської обласної ради» (далі - лікарня, заклад).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Тептюк Максим Петрович, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Черкаській області (керівник групи НПМ);

Шваля Костянтин Вадимович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Гуль Андрій Любомирович, фахівець з питань надання психіатричної допомоги;

Проценко Людмила Петрівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Заклад знаходиться за адресою: вул. Павлова, 46, м. Сміла, Черкаської області.

Директор закладу – Косенкова Ірина Володимирівна.

Згідно із розпорядженням голови Черкаської обласної ради від 22.12.2018 № 429-р (у редакції розпорядження від 06.07.2022 № 156-р) в лікарні затверджений Статут комунального некомерційного підприємства «Черкаська обласна психіатрична лікарня Черкаської обласної ради» (далі - Статут).

Заклад є лікарняним закладом охорони здоров'я – комунальним унітарним некомерційним підприємством, що надає послуги третинної та високоспеціалізованої медичної допомоги (стаціонарної, амбулаторної психіатричної) будь-яким особам відповідно до ліцензійних умов у порядку, установленому законодавством України та цим Статутом.

Засновником Підприємства є Черкаська обласна рада (далі - Засновник), яка в установленому чинним законодавством порядку представляє спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст Черкаської області та здійснює управління суб'єктом комунальної власності.

Засновником делеговано окремі повноваження Управлінню охорони здоров'я Черкаської обласної державної адміністрації (далі - Управління), яке є органом управління в межах та обсягах, визначених чинним законодавством України, договором з галузевого управління суб'єкта спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Черкаської області та цим Статутом.

Заклад здійснює господарську некомерційну діяльність, спрямовану на досягнення соціальних та інших результатів у сфері охорони здоров'я без мети одержання прибутку.

Основною метою діяльності лікарні є забезпечення потреб населення у сфері охорони здоров'я шляхом надання медико-санітарної допомоги особам з психічними розладами, включаючи спектр профілактичних та лікувальних заходів, послуг медичного характеру, а також виконання інших функцій, на основі професійної діяльності медичних працівників.

Площа території лікарні складає понад 25 га. Лікарня розрахована на 405 пацієнтів. На день відвідування у закладі перебувало 340 осіб, з яких 30 дітей.

У закладі є акредитаційний сертифікат, ліцензія про Господарську діяльність з медичної практики.

В лікарні наявне добре облаштоване укриття, в яке переміщують пацієнтів під час повітряної тривоги.

Заклад охорони здоров'я розрахований на жінок та чоловіків, також наявне дитяче відділення.

Примусові заходи медичного характеру (далі – ПЗМХ) у лікарні не здійснюються.

У приймальному відділенні лікарні на кожного пацієнта заповнюється медична карта стаціонарного хворого форма 003/о згідно з Формами первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 14.02.2012 № 110 (далі – Інструкція). У випадково обраних медичних картах присутні та підписані згоди на психіатричний огляд, госпіталізацію та лікування в психіатричному закладі відповідно до статті 11 Закону України «Про психіатричну допомогу» та вимог Інструкції.

Крім того, у приймальному відділенні закладу ведеться «Журнал обліку фактів звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції», затверджений спільним наказом МОЗ та Міністерства внутрішніх справ України від 06.07.2016 № 612/679.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 28 березня 2022 року за результатами якого виявлено наступні порушення:

порушення права на достатній життєвий рівень, зокрема, у лікарні встановлено неналежні умови перебування: використання брудних матраців, подушок та постільної білизни;

порушено вимоги санітарно-гігієнічного режиму, у туалетній кімнаті, відчувався неприємний запах, брудні санітарно-технічні засоби, відсутня кришка для сидіння та туалетний папір;

водночас у ванній кімнаті наявна мочалка, яка використовується для всіх пацієнтів під час прийняття водних процедур;

на харчоблоці виявлена велика партія вершкового масла з терміном придатності, що минув;

холодильник, у якому зберігаються добові проби, несправний через що останні замерзли;

в морозильній камері порушено товарне сусідство (риба зберігається поруч із м'ясом та натертою морквою);

у працівників закладу медичні огляди з терміном придатності, що минув; відсутні ємності з питною водою для пацієнтів.

За результатами попереднього відвідування групи НПМ вносились такі рекомендації:

1. Черкаській обласній раді:

1.1. Вжити заходів щодо створення необхідних та безпечних умов надання психіатричної допомоги, спрямованих на покращення умов перебування пацієнтів відповідно до потреб.

2. Черкаській обласній психіатричній лікарні:

2.1. Усунути порушення, виявлені під час моніторингового відвідування.

Попередні рекомендації за результатами відвідування групи НПМ у 2022 році виконані частково.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на інформацію (стаття 59 Конституції України).

1. На момент відвідування у приміщеннях лікарні відсутні інформаційні стенди, які мають містити номери гарячих ліній, адреси Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Офісу Генерального прокурора, Міністерства охорони здоров'я України, Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України», центрів з надання безоплатної правової допомоги, у зв'язку з чим пацієнти позбавлені інформації щодо свого юридичного захисту та звернення у разі порушення їх прав.

Порушення прав на охорону здоров'я та медичне забезпечення (стаття 49 Конституції України, стаття 1, 4, 11 Закону України «Про психіатричну допомогу», стаття 14¹ Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»).

2. У лікарні повідомили про наявність клінічних маршрутів пацієнта, які не надали для ознайомлення. Відповідно до частини першої статті 6 Закону України «Про Основи законодавства України про охорону здоров'я», кожний громадянин України має право на охорону здоров'я, що передбачає кваліфіковану медичну та реабілітаційну допомогу із забезпеченням належного

рівня захисту персональних даних, включаючи вільний вибір закладу охорони здоров'я, лікаря та/або фахівця з реабілітації, методів лікування та/або реабілітації відповідно до рекомендацій лікаря та/або фахівця з реабілітації, можливість отримання такої допомоги на всій території України. Крім того, відповідно до статті 14¹ Закону України «Про Основи законодавства України про охорону здоров'я» реалізація якісного надання медичної допомоги здійснюється, зокрема, через систему стандартів у сфері охорони здоров'я. Систему стандартів у сфері охорони здоров'я складають державні соціальні нормативи та галузеві стандарти. Галузевими стандартами у сфері охорони здоров'я є: стандарт медичної допомоги (медичний стандарт), клінічний протокол, протокол надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я, табель матеріально-технічного оснащення, лікарський формуляр.

3. Водночас, всупереч Закону України «Про Основи законодавства України про охорону здоров'я» у лікарні відсутні затверджені протоколи лікування, що не дає можливості впроваджувати у власну медичну практику сучасні методи діагностики та лікування захворювань, ефективність яких доведена чисельними контрольованими дослідженнями, тим самим підвищуючи якість та результативність надання медичної допомоги пацієнтам. Разом з тим, всупереч Положенню про локальний формуляр лікарських засобів закладу охорони здоров'я, затверджений наказом МОЗ від 22.07.2009 № 529, на вимогу групи НПМ не надали локальний формуляр лікарських засобів, що може свідчити про його відсутність. Відповідно до частини шостої статті 14¹ Закону України «Про Основи законодавства України про охорону здоров'я», додержання стандартів медичної допомоги (медичних стандартів), клінічних протоколів, протоколів надання реабілітаційної допомоги, табелів матеріально-технічного оснащення є обов'язковим для всіх реабілітаційних закладів, закладів охорони здоров'я, їх відділень, підрозділів, а також для фізичних осіб – підприємців, які провадять господарську діяльність з медичної практики та/або мають право на надання реабілітаційної допомоги згідно із законодавством.

4. У процедурному кабінеті закладу відсутні Протоколи Екстреної медичної допомоги на догоспітальному етапі, затверджені наказом МОЗ від 05.06.2019 № 1269, що різко знижує вчасне діагностування та подальшу якість надання необхідної допомоги підопічним у разі виникнення невідкладних станів.

5. Під час вивчення медичної документації виявлено, що діагнози психічних розладів не встановлені згідно чинної в Україні Міжнародної статистичною класифікацією хвороб, травм і причин смерті, що суперечить статті 1 Закону України «Про психіатричну допомогу».

6. У закладі реабілітаційні та дестигматизуючі заходи скеровані на ресоціалізацію осіб не проводяться. Пацієнти вільний час проводять сидячи у коридорі, відсутні протоколи реабілітаційних заходів, що може свідчити про не

надання комплексної пацієнт орієнтованої психіатричної допомоги у закладі та порушує статтю 4 Закону України «Про психіатричну допомогу», де вказано, що: психіатрична допомога надається на основі принципів законності, гуманності, додержання прав людини і громадянина, добровільності, доступності та відповідно до сучасного рівня наукових знань, необхідності й достатності заходів лікування, медичної, психологічної та соціальної реабілітації, надання освітніх, соціальних послуг.

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

7. У порушення вимог Порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах, затверджених наказом МОЗ від 09.03.2022 № 441, шафа для надання невідкладної допомоги неукomплектована, що робить неможливим надання належної невідкладної допомоги за потреби, що може створювати ризик для здоров'я та життя пацієнтів.

8. Під час вивчення медичної документації, зокрема, медичних карт та листків лікарських призначень вказує на те, що багатьом пацієнтам призначено психофармакологічні препарати, без встановленого діагнозу, що може становити загрозу для стану пацієнтів та спричинити розвиток медикаментозної резистентності або злоякісного нейрорептичного синдрому, а також порушує вимоги передбачені статтями 5, 7 Закону України «Про психіатричну допомогу».

Порушення прав на гідні умови перебування (стаття 48 Конституції України).

9. У деяких приміщеннях лікарні стіни уражені пліснявою. Для пацієнтів не створено належні умови перебування: використовуються старі матраци, застарілі подушки та постільна білизна. Порушено вимоги санітарно-гігієнічного режиму, у туалетних кімнатах дитячого відділення відчувався дуже неприємний запах.

Порушення права на приватність (стаття 8 Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 32 Конституції України).

10. У дитячому відділенні, функціонує лише 1 туалет з двома розміщеними унітазами (один з них без пластикового сидіння), який одночасно використовується як хлопцями так і дівчатами. Дверцята на кабінках відсутні, входні двері до туалетної кімнати не замикаються (фото № 7, 8).

Порушення права на достатній життєвий рівень (стаття 48 Конституції України, статті 8 Закону України «Про охорону дитинства»).

11. У лікарні на момент відвідування у дитячому відділенні встановлено порушення вимог статті 7 Закону України «Про питну воду та питне

водопостачання», зокрема, ємність для питної води порожня, діти повідомили, що вживають воду з центрального водопостачання.

12. У дитячому відділенні харчування організовано три рази на добу, а останнє приймання їжі – о 17:30, що перевищує передбачений законодавством період, за дві години до сну.

13. В частині відділень не дотримано вимоги пункту 9 Правил та вимог Державних будівельних норм України В.2.2.-10:2022 для закладів охорони здоров'я (далі – ДБН) щодо норми площі у палатах відділень (не менше ніж 7 м² на одного пацієнта), що значно ускладнює створення належного терапевтичного середовища, ліжка стоять впритул один до одного. Водночас, не всі палати забезпечені достатньою кількістю твердого інвентарю, а наявний потребує заміни (застарілий), зазначене порушує вимоги пункту 8.3.2.7 ДБН.

У порушення пункту 8.3.2.9 в більшості палат відсутнє належного штучного освітлення (фото № 15, 16).

14. Групою НППМ встановлено порушення вимог статті 25 Закону України «Про психіатричну допомогу», а саме під час огляду кухні виявлено, що вага приготовленої на вечерю риби на 36% менша від зазначеної у затвердженому меню (фото № 13, 14).

Порушення права дітей на відпочинок і дозвілля (стаття 31 Конвенції про права дитини)

15. Під час проведення групою НППМ конфіденційних бесід надійшли скарги від дітей на:

неналежну дозвіллеву діяльність, оскільки весь свій вільний час вони вимушені проводити усі разом закриті в наглядовій кімнаті, у якій відсутні будь-які іграшки, книжки, тощо;

обмеження відвідування ігрової кімнати через те, що у ній можна перебувати лише за графіком з 9 до 12 години;

заборону користуватися мобільними телефонами (фото № 12);

ліжка, які заслані поліетиленовою плівкою, що спричинює дискомфорт (фото № 9);

постійно увімкнене загальне освітлення вночі у палатах, що заважає їх сну.

Крім того, зі слів дітей, які перебувають у відділенні для дітей та підлітків з психоемоційними та поведінковими розладами, прогулянки на свіжому повітрі не проводяться, що свідчить про не дотримання вимог передбачених статтею 25 Закону України «Про психіатричну допомогу». (фото № 4, 10, 11).

Порушення права на доступність осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю)

16. У закладі не створено умов для вільного пересування маломобільних груп населення, зокрема, відсутні контрастні маркування сходинок, тактильні

плити, поручні, що порушує вимоги передбачені в ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» (фото № 21).

Порушення права на свободу та особисту недоторканість (стаття 29 Конституції України)

17. У приймальному відділенні відсутній алгоритм дій лікаря при примусовій госпіталізації пацієнта до закладу з надання психіатричної допомоги, що порушує вимоги статті 14 Закону України «Про психіатричну допомогу» та може потенційно зумовити порушення прав осіб при госпіталізації до медичного закладу, медичний персонал не надав інформації стосовно основних дій медичного працівників під час примусової госпіталізації пацієнта.

Порушення права на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 4, 25 Закону України «Про психіатричну допомогу»)

18. У відділеннях лікарні наявний «Журнал реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади», бланки «Протоколу застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади» відповідно до Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, та форм первинної облікової документації, затверджених наказом МОЗ від 24.03.2016 № 240. Згідно записів у журналі фіксація пацієнтів відбувається зрідка, проте фізичне обмеження пацієнтів проводять, застосовуючи ремені власного виробництва при наявності сертифікованих ременів (фото № 18, 19, 20).

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Черкаській обласній раді:

забезпечити належний контроль щодо належного виконання закладом вказаних рекомендацій та сприяти лікарні щодо усунення вказаних порушень.

Міністерству охорони здоров'я України:

з метою перевірки викладених у даному звіті порушень здійснити виїзну перевірку до комунального некомерційного підприємства «Черкаська обласна психіатрична лікарня Черкаської обласної ради».

Комунальному некомерційному підприємству «Черкаська обласна психіатрична лікарня Черкаської обласної ради» забезпечити:

розміщення у відділеннях лікарні інформаційні стенди;

надання кваліфікованої медичної та реабілітаційної допомоги;
затвердження протоколів лікування згідно вимог чинного законодавства;
наявність у закладі локальних формулярів лікарських засобів;
належне ведення медичної документації;
належну психіатричну допомогу;
укомплектованість шафи невідкладної допомоги у відділеннях лікарні відповідними лікарськими засобами;
перегляд медичних карт пацієнтів лікарні на предмет лікарських призначень згідно встановленого діагнозу;
у дитячому відділенні належне загальне та нічне освітлення у дитячих палатах;
у дитячому відділенні вільний доступ до питної води;
дотримання санітарно-гігієнічного режиму у закладі;
проведення дезінфекції у приміщенні дитячого відділення лікарні від плісняви;
проведення ремонтних робіт у туалетних кімнатах дитячого відділення, з метою дотримання права дітей на приватність;
у дитячому відділенні належне харчування дітей;
в приміщеннях лікарні дотримання вимог щодо мінімальних норм площі на одного пацієнта;
палати лікарні достатньою кількістю твердого інвентарю;
заходи належного контролю за приготуванням їжі для пацієнтів, а також контролю кількості та якості поставки харчів до харчоблоку лікарні;
дотримання прав дітей на відпочинок і дозволя, безперешкодне користуватися телефонами, планшетами, іграшками, безперешкодний доступ до ігрової кімнати;
щоденні прогулянки дітей на свіжому повітрі;
вжиття заходів щодо створення у приміщеннях лікарні належних умов інклюзивності для маломобільних осіб;
дотримання вимог статті 14 Закону України «Про психіатричну допомогу», розробивши алгоритм дій медичного персоналу під час примусової госпіталізації пацієнтів.

Додатки: фото до звіту.

Керівник групи НПМ

**Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини у Черкаській області**

Максим ТЕПТЮК

Фото до звіту

Фото № 1

Фото № 2

Фото № 3

Фото № 4

Фото № 5

Фото № 6

Фото № 7

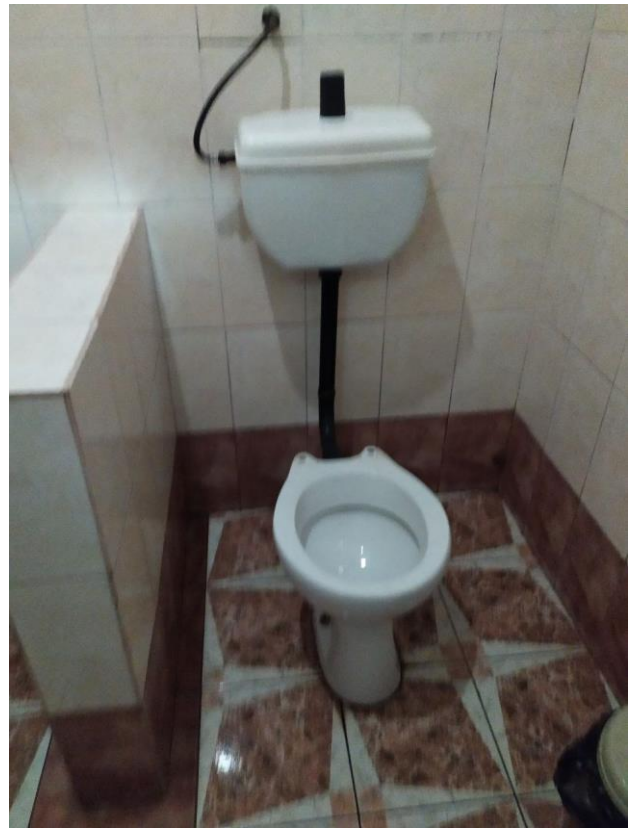

Фото № 8

Фото № 9

Фото № 10

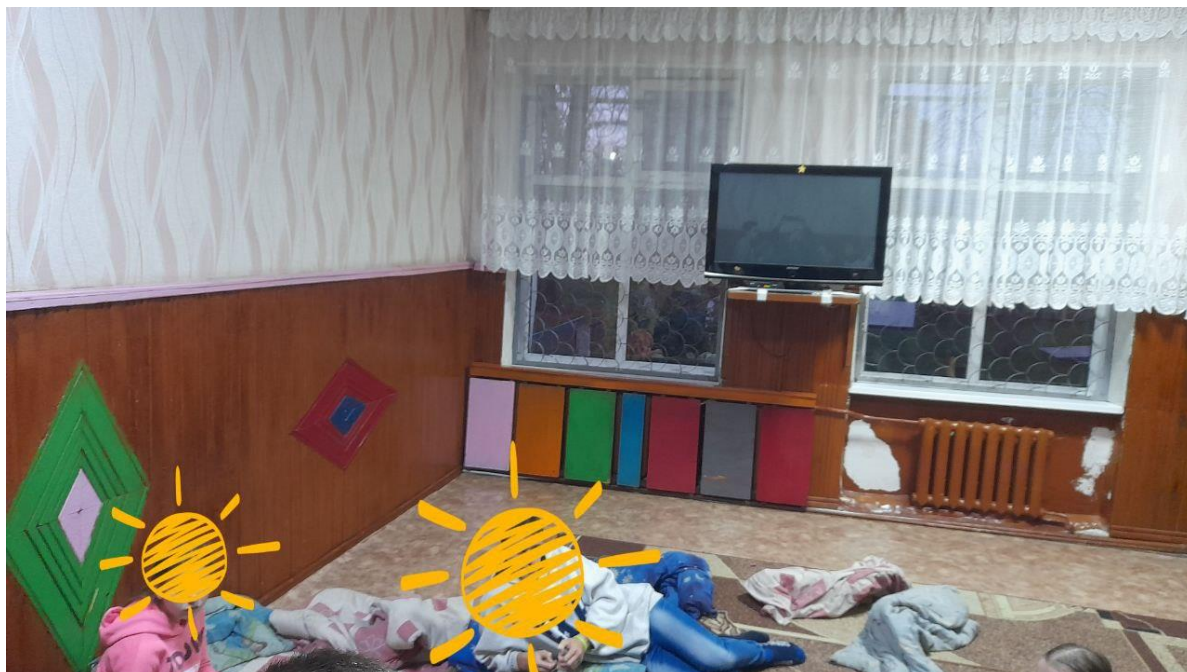

Фото № 11

Фото № 12

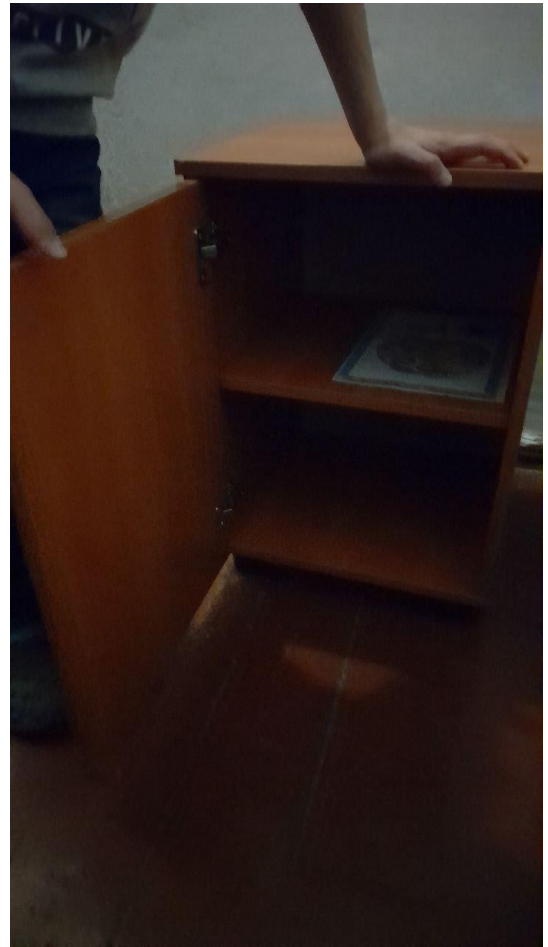

Фото № 13

Фото № 14

КНІП'ЮПІЧЕРКАСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ РАДИ*

ЗАТВЕРДЖУЮ
Медичний директор
Л.О. Щербатюк

МЕНЮ-ВИМОГА

Понеділок 6 листопада 2023 р. Психіатричне відділення

Кількість хворих на харчування 309

Надано сухим пайком

Назва продукту	Кількість	Ціна	Сума
Хліб б/в	43,99	24,60	1 082,15
Хліб чорн.	39,72	24,40	969,17

Сніданок. Понеділок 6 листопада 2023 р. Психіатричне відділення

Назва страви	Кл	Назва продукту	Вага на 1 порцію гр	Вага разом кг	Всїдл (гр)
суп вівсяний ГЕ.	32	Картопля	0,0500	1,6000	300
		Морква	0,0150	0,4800	
		Цибуля	0,0050	0,1600	
		крупа вівсяна гу	0,0150	0,4800	
		олія гум.доп.	0,0050	0,1600	
суп вівсяний спів	276	Картопля	0,0800	22,0800	400
		Морква	0,0100	2,7600	
		Цибуля	0,0050	1,3800	
		крупа вівсяна гу	0,0200	5,5200	
		олія гум.доп.	0,0050	1,3800	
хек св'ячений	34	борошно гум.до	0,0050	0,1700	73
		олія гум.доп.	0,0050	0,1700	
		хек с/м	0,1000	3,4000	
чай з цукром 15	276	Цукор	0,0150	4,1400	200
		Чай	0,0005	0,1380	
чай з цукром 10	26	Цукор	0,0100	0,2600	200
		Чай	0,0005	0,0130	
чай білук	6	Чай	0,0005	0,0030	200

Витрати продуктів на Сніданок Понеділок 6 листопада 2023 р. Психіатричне відділення

Картопля	23,8600 кг	Морква	3,2400 кг
Цибуля	1,5400 кг	Цукор	4,4000 кг
Чай	0,1540 кг	борошно гум.доп.	0,1700 кг
крупа вівсяна гум	6,0000 кг	олія гум.доп.	1,7100 кг
хек с/м	3,4000 кг		

Фото № 15

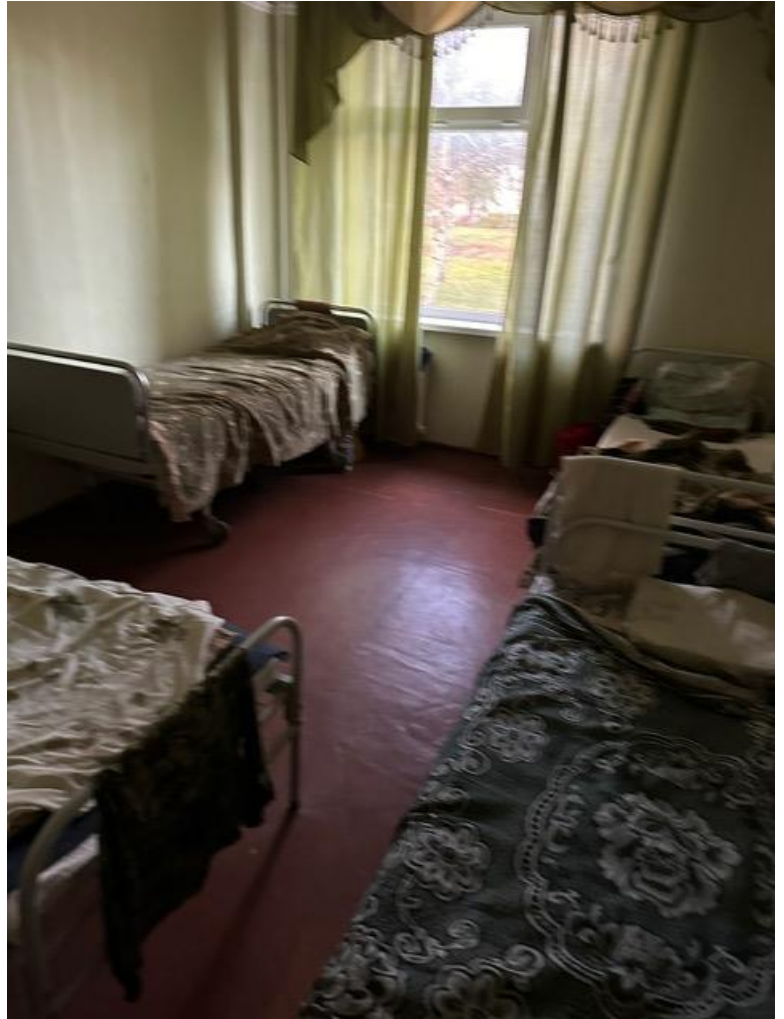

Фото № 16

Фото № 17

Фото № 18

Фото № 19

Фото № 20

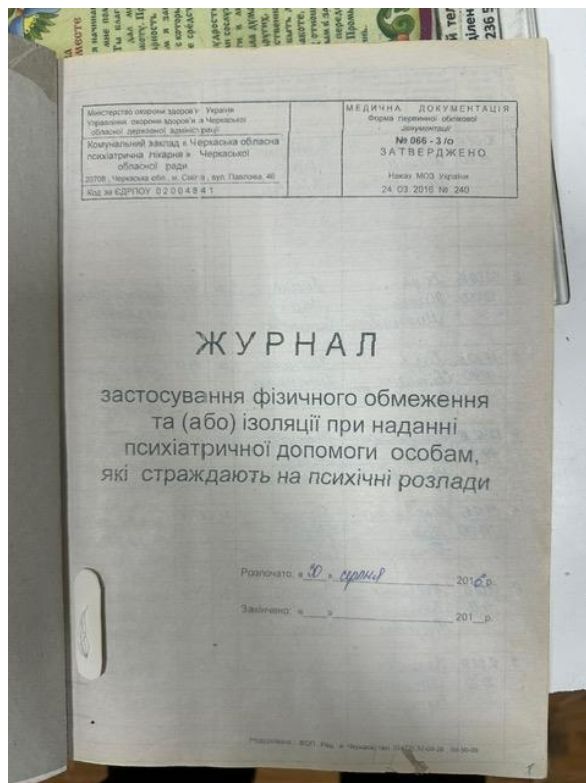

Фото № 21

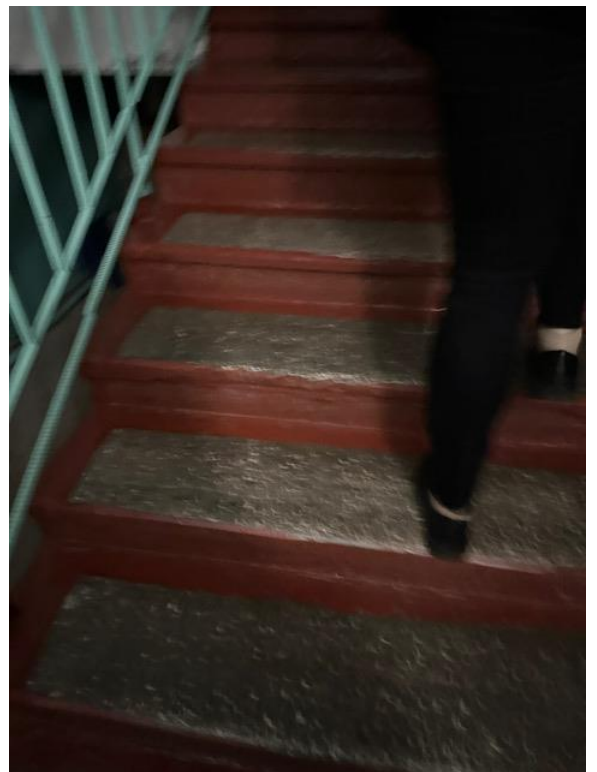

Фото № 22

Фото № 23

Фото № 24

